

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Hæc sententia ut probabiliot eligitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ali beneficio intellectus agentis: Ergo à fortiori A
convenit intellectui Angelico.

Respondeo distinguendo Majorem: Si dicant
perfectiorem simpliciter, & ab omni imperfe-
ctione depuratam, concedo Majorem: si dicant
perfectiorem solum secundum quid, & imper-
fectione admixtam, nego Majorem. Sicut enim
licet intelligere per discursum, & componendo
de dividendo, sit aliqua intellectus humani per-
fectio; tamen quia est solum perfectio secun-
dum quid, habens admixtam imperfectionem,
intellectui Angelico non convenit, ut infra vide-
bitur. In pariter, quia habere vim educendi
species ex rebus sensibilibus, non dicit perfectio-
nem simpliciter in nobis, sed secundum quid tan-
tum, cum supponat imperfectionem potentiali-
tatis & inferioritatis in gradu intellectuali, non
debet repetiri in Angelis.

Obijciunt quarto: Non minoris efficaciam est
objectum intelligibile in actu, quam sensibile
in actu intra suam lineam: Sed sensibile in actu
diffundit speciem in sensum: Ergo etiam obje-
ctum intelligibile in actu, qualis est res spiritua-
lis, diffundit speciem sui in intellectum Angeli-
cum, utpote non dependentem à sensibus: Ergo
quavis Angelus non accipiant species à rebus
sensibilibus, eas tamen habent a rebus immate-
rialibus.

Respondeo quod et si sensibile in actu diffundat
speciem in sensum, intelligibile tamen in actu non
diffundit speciem in intellectum. Ratio dispari-
tatis est, quia sensibile in actu habet hanc virtu-
tem ex eo quod est objectum potentiam aptam reci-
pere species successive; intelligibile vero in actu
est objectum proportionatum potentiam, quæ na-
turaliter est in actu respectu omnis intelligibilis;
quatenus omnem intelligibilem formam pos-
sunt habere ab initio, suæ conditionis, & eam actu
recipi à Deo: unde intelligibile in actu, non ha-
bet virtutem diffundendi suam speciem in præ-
dictam potentiam; quia nulla datur virtus acti-
va cui non correspondeat aliqua passiva. Ne-
que ex hoc sequitur, quod sit minoris efficaciam,
quam sensibile in actu; sicut nec sequitur quod
sit minoris efficaciam; quam ignis verbi gratiam,
quavis non possit calefacere: quia cum hoc fiat
quod sit principium perfectioris & immateria-
lis operationis, quam objectum sensibile, &
perfectiori modo, nimirum per modum speciei
impressæ, ad sui cognitionem concurrat, ut
dicemus disputatione sequenti; & sic quavis
non habeat illam vim diffundendi speciem, est
tamen simpliciter efficacius, quam objectum
sensibile.

Obijciunt quinto: Si species Angelorum es-
sent infusæ à Deo, & non à rebus acceptæ, es-
sent supernaturales; quod enim à Deo infun-
duntur: & ab illo solo fieri potest, supernatura-
les est.

Respondeo species non esse supernaturales,
licet infundantur à Deo: quia non infunduntur à
Deo ut auctore supernaturali, sed à Deo ut ope-
rante juxta naturalem capacitatem Angeli, &
capacitatem ejus; sicut infundit & creat animam
rationalem, quando materia est disposita. Ita
& Thomas infra quæst. 89. art. 1. ubi tertio loco
sibi obijciunt: quod si anima separata intelligeret
per species intelligibiles divinitus infusæ, hæc
cognitio non esset naturalis, sed gratiæ. Et re-
spondet negando hoc sequi. Quia (inquit) Dom-
inus 11.

est auctor non solum influentia gratuiti luminis, sed
etiam naturalis.

Obijciunt ultimò: Si Angelus non acciperet
species à rebus, sed eas ab initio suæ productio-
nis haberet, cognosceret futura contingentia, &
cogitationes cordium, etiam quandiu manent se-
cretæ; utpote cum ad illorum cognitionem re-
quirantur solum potentia cognoscitiva, & species
intelligibilis illorum representativa: Sed hoc dici
nequit, ut patebit disputatione sequenti: Ergo
nec illud.

Respondeo negando sequelam: nam ut ibidem
ostendemus, quamvis species futurorum contin-
gentium, & cogitationum cordis, sint representa-
tivæ illorum in actu primo, ad hoc tamen ut ea
representent in actu secundo & in exercitio, re-
quiruntur, tanquam conditio sine qua non, exi-
stentia futurorum, & manifestatio cogitationum
cordis.

ARTICULUS III.

An species per quas Angelus intelligit, ab eius
essentia fluant ut propriae passionis?

Partem affirmantem tenent Bannez, Naza-
rius, & Valentia hic; pro qua etiam citant
Capreolum & Cajetanum. Sententia tamen ne-
gans communior est in Schola D. Thomæ, &
principis supra statutis conformior; eamque do-
cent Ferrariensis 2. contra Gentes cap. 93. Na-
varretta tomo 3. controvers. 55. Salmanticenses,
Joannes à S. Thoma, & alii: unde fit.

§. I.

Hæc sententia ut probabilior eligitur.

Dico igitur, species intelligibiles Angelorum,
non esse proprie & in rigore proprietates
ipforum.

Probatur primò ex D. Thoma infra quæst. 89.
art. 1. ad 3. ubi ait: Anima separata non intelli-
git per species innatas &c. sed per species ex influentia
divini luminis participatas, quarum anima sit parti-
ceps, sicut & alia substantia separata. Et art. 3. in
corp. Anima separata (inquit) intelligit per species
quas recipit ex influentia divini luminis, sicut & An-
geli. Ergo sicut species non fluunt ab essentia
animæ separatæ, ut propriæ ejus passionis, ita nec
ab essentia Angeli.

Confirmatur: Quando D. Thomas loquitur de
speciebus Angelicis, dicit illas esse infusæ à Deo:
quod tamen esse falsum, si essent veræ proprie-
tates; potius enim deberent dici concretæ, aut
eductæ de potentia subjecti, quam infusæ, qui
essent productæ per eandem actionem quæ ipsa
substantia Angeli; nam actio agentis quodam
veluti ordine terminatur primò ad essentiam, &
secundò ad proprietates, ut docetur in 2. Phy-
sicorum.

Probatur secundò conclusio ratione fundamen-
tali. Quia licet natura ex se & ab intrinseco deter-
minata est ad habendas has proprietates, potius
quam alias: v. g. natura humana ab intrinseco
determinata est ad risibilitatem; natura equi ad
hinnabilitatem &c. Sed natura angelica ex se & ab
intrinseco non est determinata ad habendas has
potius quam illas species; sed hoc pendet solum
ab extrinseca & libera Dei voluntate: Ergo spe-
cies intelligibiles non fluunt ab essentia Angeli
tanquam veræ & rigorosæ proprietates. Major
patet

Bbb

53

54
art. 4.
& 5.

55

56

57

58

patet, Minor probatur. Certum est Angelum non habere omnes species rerum naturalium possibilem, ab initio suae creationis, sed solum omnium generum & specierum rerum existentium; quia alias cum sint possibilia infinita entia naturalia, intellectus Angeli esset simpliciter & actu infinitus in esse intelligibili. quod verò habeat species rerum existentium, non provenit ex determinatione naturae Angelicae, sed ex decreto Dei, quo disposuit has quae modo existunt creaturas in esse ponere: unde si decrevisset aliud universum constans ex aliis speciebus & generibus rerum producere, Angeli non habuissent eas quas modo habent species, sed omnino diversas; & si instituisset facere plures Angelos, vel plures naturas rerum, plures species intelligibiles mentibus Angelicis impressisset, ut ait S. Thomas hic quaest. 56. art. 2 ad 2. Ergo natura Angelica ex se & ab intrinseco ad habendas has potius quam illas species determinata non est.

59

Dices naturam Angeli esse determinatam ad habendas species rerum naturalium, supposito quòd illae existant; & hoc sufficere ut vere ab ea dimanent per modum passionum.

Sed contra primò: Materia sublunaris, hoc ipso quòd est à Deo creata, habet naturalem determinationem ad habendam aliquam formam; hoc tamen non sufficit ad hoc ut talis forma verè ab ea dimanet per modum proprietatis: Ergo quamvis natura Angelica habeat praedictam determinationem ad species, illa tamen non sufficit ut sint ejus proprietates: maximè quia intellectus Angeli est determinatus ad habendas species rerum naturalium, supposito quòd existant, ex eo quòd ex se pura potentia; quae naturaliter exigit actuari ab intelligibili in actu; unde comparatur ad species, per modum tantum principii passivi & potentialis, non autem ullo modo per modum principii activi; quod tamen requiritur ad passionum resultantiam.

Contra secundo: Prius naturae species representativae rerum naturalium fuerunt in mente Angelorum, quam res ipse existerent: Ergo non potuerunt res ipsae nondum existentes esse conditiones, sine quibus species illae per modum passionum non resultarent ab essentia & intellectu Angelorum,

Addo quòd non congruit limitationi naturae Angelicae, ut possit esse ita proportionata cuilibet universo possibili, ut eo existente, per naturalem resultantiam emitteret ex se species representativas illius.

60

Tertio probatur conclusio ex variis absurdis & inconvenientibus, quae videntur sequi ex adversa sententia. Nam si species intelligibiles Angelorum essent eorum proprietates, sequeretur primò Deum non potuisse in alio universo creare Angelos qui modo sunt: Sed hoc videtur absurdum, cum Angeli qui nunc existunt non pendeant essentialiter ab hoc universo: Ergo &c. Sequela probatur: Species quas habent Angeli qui sunt in hoc universo, ita representant naturas specificas hujus universi, quod non representant alias: Ergo si iidem Angeli ponerentur in alio universo, deberent habere alias species, & consequenter alias proprietates: Atqui mutatis proprietatibus, non essent iidem Angeli qui modo sunt: Ergo si species intelligibiles Angelorum, essent eorum proprietates, Deus non potuisset in alio universo creare Angelos, qui modo

A sunt. Imò eadem etiam ratione sequeretur Deum non posse creare in hoc universo unum Angelum ex possibilibus in alio universo. Sequitur etiam, quòd si Deus crearet unum Angelum perfectiorem omnibus illis qui nunc existunt (quod possibile esse nemo dubitat, tamen Angelum vel non posset cognosci ullo modo ab his qui nunc sunt; vel si cognosceretur, deberet Deus mutare istorum essentias: quia deberet eis dare speciem representativam illius Angeli superioris, quae esset nova illorum proprietates, requirent proinde novam essentiam.

Denique, Si species Angeli ab ejus essentia dimanarent tanquam proprietates, sequeretur Angelum posse per suam essentiam cognoscere alia se: Sed hoc est falsum, ut patet ex articulo primo hujus disputationis: Ergo &c. Sequela probatur: Qui comprehendit aliquam essentiam, cognoscit in ea omnes proprietates naturales. Ergo si hujusmodi sunt species intelligibiles, Angelus comprehendens propriam essentiam, cognosceret omnes species ab ea manantes, ac per consequens objecta per tales species representativa: cum species intelligibiles sumant specificationem & distinctionem ex objectis,

Respondet Nazarius, species intelligibiles esse proprietates naturae Angelicae, non quatenus sunt representativae objectorum, sed quatenus sunt quaedam accidentia in ordine physico & constitutivo: unde comprehensa essentia Angeli, species ejus intelligibiles cognoscuntur secundum esse entitativum quod habent, & quatenus sunt qualitates, non verò secundum esse intentionale & representativum: quod tamen postenus esse necessarium ad hoc ut Angelus cognoscendo sui essentiam, & species, in illa cognosceret alia se: quia species secundum suum esse entitativum non continent objecta, sed tantum secundum esse intentionale & representativum.

Sed contra primò: Cum esse representativum in specie sit per se primò intentum à natura, esse verò entitativum secundario solum intendatur ab illa; non potest species, secundum esse entitativum considerata, comparari ad essentiam Angeli per modum proprietatis rigorose, nisi etiam eodem modo comparetur ad illam secundum esse representativum: utpote cum secundarium necessarium sequi debeat modum & rationem primarii.

Secundo, Si species intelligibiles essent naturae Angelicae proprietates, hoc haberent in quantum sunt: principia operationis propriae Angelorum: Sed non sunt illius principia, ratione esse entitativi formaliter (quamvis tale esse materialiter seu concomitanter ad illam requiratur) sed ratione esse intentionalis & representativi; sed enim sunt forma intellectus, & quasi secundum objectorum: Ergo si sunt proprietates, id debet illis convenire secundum esse intentionale & representativum.

Tertio, esse entitativum & esse representativum speciei intelligibilis non producuntur distinctis actionibus: unde si species Angelorum secundum esse intelligibile non dimanant ab essentia Angeli, sed producuntur à Deo per actionem distinctam ab illa quae producitur substantia Angeli, oportet quòd etiam secundum esse entitativum terminent propriam actionem quae fit eodem modo, atque adeo quòd non sint proprietates, etiam secundum esse entitativum.

Respondet secundo Bannez: quòd licet species

intelligibiles secundum esse tam representati-
vum quam entitativum dimanent à natura An-
geli eamque proprietates, quia tamen non con-
tinentur formaliter in illa, sed tantum virtuali-
ter, sive radicaliter; ex eo quod comprehenda-
tur essentia Angeli, non sequitur quod ejus spe-
cies intelligibiles, & objecta per illas represen-
tata, secundum proprias & distinctas eorum ra-
tiones cognosci debeant: ut enim hoc sequatur,
non sufficit contentia virtualis hujusmodi spe-
ctatum in essentia Angeli, sed requiritur for-
malis.

Verum hæc etiam responsio facile potest con-
fiteri. Constat enim res distincte & proprie cog-
noscitur per causas suas, imò tunc est scientifica &
propria rei cognitio, quando per suas causas cog-
noscitur; & tamen res sive effectus non conti-
nentur in suis causis, nisi radicaliter & virtualiter;
formaliter quippe non sunt nisi in se & extra cau-
sas. Ergo si species intelligibiles quibus Angelus
utitur à se cognoscit, sint rigorosæ proprietates ip-
sius substantiæ; non obstante quod radicaliter
illam in illa contineantur, si tamen substantia
illa comprehendatur ab Angelo, poterit per ip-
sum perfecte & distincte cognoscere suas species,
nec non objecta per illas representata.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijciens primò: D. Thomas hic art. 2. Spe-
cies Angelorum vocat formas illis connatu-
rales. Sed non possent sic appellari, si ab illo-
rum essentia ut propriæ passionis non fluerent:
Ergo species Angelorum sunt propriæ & in rigo-
rosiorum proprietates.

Confirmatur: Idem S. Doctor infra quæst. 64.
art. 1. probat cognitionem naturalem Dæmonum
non esse ablatam aut diminutam per peccatum,
quæ sequitur eorum naturam. Et hic quæst. 54.
art. 4. ad 1. ait quod in Angelo non generatur
scientia, sed naturaliter adest: Atqui si species
non resisterent ab essentia Angeli ut propriæ
passiones, non posset dici quod scientia sequitur
naturam Angeli, & naturaliter illi adest: Ergo
idem quod prius.

Respondeo ad argumentum, concessa Majori,
negando Minorem; licet enim species intelli-
gibiles Angeli non fluant ab ejus essentia ut pro-
priæ passionis, possunt tamen dici formæ illi
connaturales; & hoc ex triplici capite. Primò
quidem quia sunt debite Angeli: cum enim ille
in perfectissimus inter creaturas intellectuales,
omnino connaturaliter esse in actu primo comple-
tur ad intelligendum, & ad cognoscendas cunctas
naturas ad ordinem hujus universi perti-
nentes, ut articulo præcedenti declaravimus. Se-
cundo quia Angeli species illas simul cum sua
natura in instanti creationis receperunt; juxta
quem modum etiam justitia originalis, si Adam
non peccasset, diceretur connaturalis posteris, &
omnes cum justitia originali nascerentur. Ter-
tio species duntaxat connaturales Angelo, pro-
pter potentiam & aptitudinem passivam natura-
lem, quam ad illas habet intellectus Angelicus,
secundum quam rationem etiam receptio lucis
dicitur connaturalis diaphano. Unde S. Tho-
mas 1. 2. quæst. 6. art. 5. ad 2. dicitur aliqualiter
naturale dupliciter: uno modo quia est à natura
sua à principio activo; sicut calefacere est natura-
le igni: alio modo secundum principium passivum

Tom. II.

A quia scilicet est innata inclinatio ad recipiendum
actionem à principio extrinseco; sicut motus cæli di-
citur esse naturalis, propter aptitudinem naturalem
cælestis corporis ad talem motum.

Ad confirmationem respondeo, D. Thomam
primo loco solum velle quod cognitio naturalis,
subindeque species intelligibiles, consequantur
naturam Angelicam, consecutione debiti, non
emanationis: ad quod sufficit quod Angelus exi-
gat naturaliter species sibi communicari. In se-
cundo vero loco, ly naturaliter, contraponitur
huic quod est recipere scientiam per acquisitio-
nem & discursum.

B Obijciens secundò: Accidentia quæ producun-
tur per eandem actionem quæ producit substantia,
sunt proprietates illius: Sed species intelli-
gibiles per eandem actionem quæ fit Angeli sub-
stantia, producuntur, scilicet per creationem;
concreantur enim cum ipsa Angeli substantia;
non verò ex illa educuntur; tum quiaeductio
præsupponit subjectum, hæc verò species inci-
piunt cum ipsa substantia Angeli; tum etiam
quiaeductio fit per transmutationem subjecti,
Angelus autem non transmutatur in productio-
ne specierum intelligibilium: Ergo species in-
telligibiles Angelorum, sunt eorum proprie-
tates.

C Respondet Joannes à S. Thoma, negando
Majorem: Non tantum enim proprietates, sed
etiam quæcumque accidentia alicui connaturali-
ter debita, sive sint proprietates, sive non, in
instanti generationis per eandem actionem per
quam fit subjectum producuntur: unde cum spe-
cies intelligibiles sint debite Angeli in instanti
creationis; quamvis non sint rigorosæ illorum
proprietates, eò quod substantia Angeli non de-
terminet Deum per modum principii activi, sed
tantum passivi ad illas producendas; tamen per
eandem actionem creativam, quæ fit substantia
Angeli, producuntur.

D Hæc solutio probabilitate non caret: melius
tamen respondetur, datâ Majori, negando Mi-
norem: hujusmodi enim species per actionem
eductivam producuntur. Ad probationem in
contrarium, dicendum est, ad educationem non
requiri necessariò quod subjectum supponatur
prius tempore productum, & formâ educendâ
privatum, sed sufficere quod præcedat formam
prioritatem naturæ, & producat per actionem
distinctam ab ea quæ producit: unde
eductio non debet fieri semper cum actuali trans-
mutatione subjecti, sed sufficit quod de se fit
transmutativa illius. Patet hoc in gratia collata
Angelis, & Adamo, in instanti creationis: illa
enim, juxta communem sententiam, non fuit
creata, sed de potentia obedienciali illorum edu-
cta; quia licet subjectum non præcesserit in ali-
quo instanti privatum hujusmodi formâ: Deus
enim (inquit Augustinus) erat in Angelis si-
mul condens naturam, & largiens gratiam; fuit
tamen per distinctam actionem productum:
unde licet ibi non fuerit actualis subjecti trans-
mutatio, illa tamen actio ex se erat transmuta-
tiva illius; utpote productiva formæ quæ non
erat cum eo necessariò connexa, & quæ proinde
poterat illud prius tempore productum suppo-
nere. Idem cum proportionem dicendum est in
præsenti.

E Obijciens tertio: Nulla res patitur violentiam,
per hoc quod sibi auferantur accidentia commu-
nia, sed tantum si auferantur propria: Atqui si

Bbb ij

Ange-

65.

66:

67.

68.

69.